

Apeldoorn | Brummen | Deventer | Epe | Lochem | **Olst-Wijhe** | Voorst | Zutphen

Jaarkrant 2016-2017

Leerplicht en RMC in de Stedendriehoek

december 2017

Korte lijntjes Leerplicht en Team Jeugd

Voorkomen dat kinderen en jongeren verzuimen of zelfs uitvallen uit het onderwijs, zonder die belangrijke startkwalificatie. Dat is waar Leerplicht en RMC in alle gemeenten in onze Stedendriehoek volop mee bezig zijn. Het recht op onderwijs is iets om zorgvuldig te handhaven en dat doen wij dan ook. Mét focus op preventie. Over onze aanpak en resultaten in 2016-2017 leest u in dit jaarmagazine Leerplicht en RMC.

In dit jaarmagazine vindt u per gemeente ook de verhalen achter de cijfers. Leerlingen, onderwijsprofessionals, jeugdhulpverleners en leerplichtambtenaren delen hun ervaringen. De rode draad: het lukt ons samen steeds beter om preventief te werken en leerlingen snel op weg te helpen. Hierdoor zien we dat verzuimcijfers redelijk gelijk blijven, terwijl de problemen waarmee leerlingen geconfronteerd worden, juist steeds complexer zijn en om maatwerk vragen.

Ton Strien, burgemeester (en onderwijs in portefeuille)

Colofon

Deze jaarkrant is een uitgave van RMC-regio Stedendriehoek waarin de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Olst-Wijhe, Voorst en Zutphen samenwerken voor leerplicht en bestrijding van voortijdig schoolverlaten.

Samenstelling en eindredactie Guido Pletzers, Ans Borninkhof, Cindy Kamp

Redactie en interviews Anne-Marie Veldkamp

Fotografie Erwin Zijlstra

Vormgeving Maura van Wermeskerken

In dit jaarmagazine

Cijfers schooljaar 2016-2017

Leerplichtcijfers gemeente	3
Leerplichtcijfers regio	4
RMC-cijfers	5
Analyse: wat leren de cijfers ons?	7

Leerplicht en RMC: hoe & wat

Leerplicht en RMC: taken, wet- en regelgeving	8
Stedendriehoek: actueel in 2016-2017	9

De praktijkverhalen achter de cijfers

Apeldoorn – thuiszittersaanpak	10
Brummen – Leerplicht onderdeel van Team voor Elkaar	11
Deventer – BAS-gesprekken en Jade College	12
Epe – Davey terug naar school (en hulp voor het gezin)	13
Lochem – handhaven met zorg	14
Olst-Wijhe – korte lijntjes Leerplicht en Team Jeugd	15
Voorst – pilot schoolmaatschappelijk werk	16
Zutphen – samenwerking met CJG en 2GetThere van start	17

Klik op het paginanummer en ga direct naar het artikel

Leerplichtcijfers Olst-Wijhe

	(speciaal) basisonderwijs			(voortgezet) speciaal onderwijs			voortgezet onderwijs			middelbaar beroeps-onderwijs			onderwijs onbekend			geen onderwijs			totaal		
	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'14-'15	'15-'16	'16-'17
Vrijstellingen																					
Artikel 3a: vervangende leerplicht	nvt	nvt	0	0	0	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	0	0
Artikel 3b: vervangende leerplicht laatste schooljaar	nvt	nvt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	nvt	0	0	0	0	0
Artikel 5 onder a: lichamelijke of psychische gronden	0	0	1	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	6	2
Artikel 5 onder b: richting van het onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Artikel 5 onder c: schoolbezoek buitenland	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Artikel 15: ander onderwijs	nvt	nvt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Verzuim

Absoluut verzuim	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Relatief verzuim: unieke leerlingen	0	0	1	5	0	2	32	32	9	10	24	30	nvt	nvt	0	nvt	nvt	0	47	56	42
Luxeverzuim (onderdeel van relatief verzuim)	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	nvt	nvt	0	nvt	nvt	0	0	0	3
Halt afdoening: relatief verzuim	0	0	0	0	3	0	7	2	3	0	4	4	nvt	nvt	0	nvt	nvt	0	7	9	7

Processen-verbaal

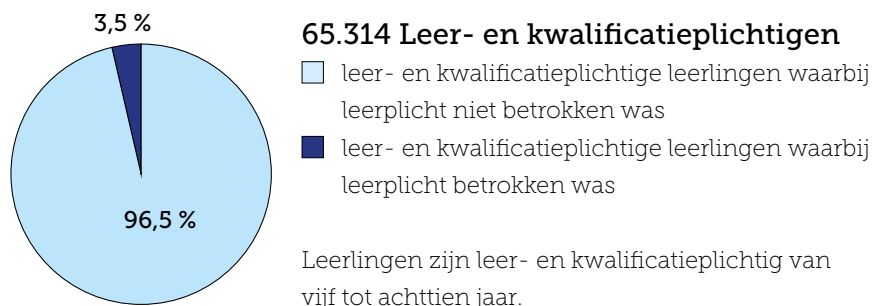
Proces-verbaal: absoluut verzuim	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Proces-verbaal: relatief verzuim	0	0	0	4	0	0	2	1	0	2	2	1	nvt	2	0	nvt	0	0	8	5	1
Proces-verbaal: luxeverzuim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	nvt	0	0	nvt	0	0	0	0	1

Thuiszitters

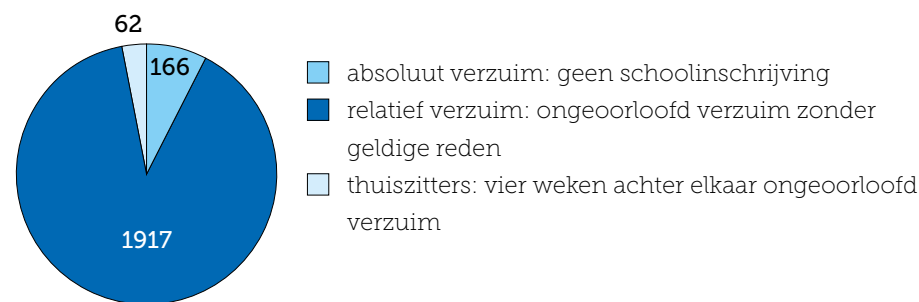
Thuiszitters: bij aanvang schooljaar	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	nvt	0	0	nvt	0	0	2	0	1
Thuiszitters: nieuwe gevallen daarna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	nvt	0	0	nvt	0	0	1	0	0
Thuiszitters: opgelost			0			0			0			0			0			0			0

> Leerplichtcijfers regio

Bij hoeveel leerlingen was Leerplicht betrokken?

Verzuim: hoeveel, welk soort en waar?

4 Hoeveel vrijstellingen zijn uitgegeven en waarvoor?

Verdeling vrijstellingen

	(Speciaal) basis-onderwijs	(Voortgezet) speciaal onderwijs	Voortgezet onderwijs	Middelbaar beroeps-onderwijs	Geen onderwijs ¹
Artikel 5 onder a	5	40	5	10	71
Artikel 5 onder b	4	0	0	1	25
Artikel 5 onder c	6		17	1	30
Artikel 15		3	3	13	1

¹ Geen onderwijs: een leerling stond niet ingeschreven bij een school. Dit kan zijn omdat eerder een vrijstelling is afgegeven, omdat nog geen passende school is gevonden of omdat een gezin naar het buitenland is vertrokken zonder dat de schoolinschrijving daar geregeld was.

Verdeling:

	(Speciaal) basis-onderwijs	(Voortgezet) speciaal onderwijs	Voortgezet onderwijs	Middelbaar beroeps-onderwijs	Onderwijs onbekend	Geen onderwijs
Absoluut	44	44	33	31	1	13
Relatief	135	111	900	771	0	0
thuiszitters	6	10	38	8	0	0

> RMC-cijfers schooljaar 2016-2017

De RMC-cijfers gaan over jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar, die het onderwijs afgelopen schooljaar (1 augustus 2016 tot 31 juli 2017) zonder een startkwalificatie verlieten. In onderstaande tabel het aantal voortijdig schoolverlaters (oud en nieuw) en wat hun vervolgbestemming werd, na interventie van het RMC.

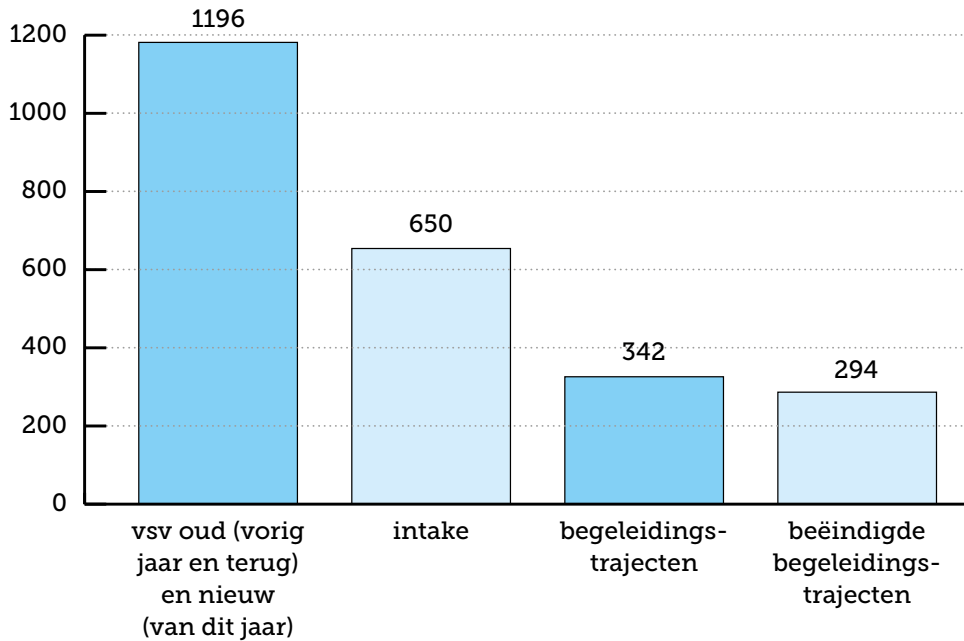
	Apeldoorn		Brummen		Deventer		Epe		Lochem		Olst-Wijhe		Voorst		Zutphen		Regio (totaal)	
	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17	'15-'16	'16-'17
aantal RMC-jongeren die zijn benaderd (oud en nieuw)	413	474	41	56	302	262	88	58	97	77	16	15	33	44	223	210	1186	1196
aantal intakegesprekken (oud en nieuw)	326	266	32	32	234	182	33	20	31	29	14	15	28	21	90	85	788	650
waarvan begeleidingstrajecten	134	132	15	18	198	103	10	12	29	13	14	15	11	9	80	40	491	342
aantal beëindigde begeleidingstrajecten (oud en nieuw)	110	119	10	14	176	86	10	8	27	12	16	15	9	8	65	32	423	294
waarvan uitstroom naar een erkende voltijd opleiding mbo (BOL)	33	22	3	4	76	45	2	1	7	1	4	3	3	2	16	9	144	87
waarvan uitstroom naar een erkende deeltijd opleiding mbo (BBL)	2	9	1	3	12	2	0	1	1	0	0	0	0	1	9	3	25	19
waarvan uitstroom werk zonder zicht op startkwalificatie	42	41	2	4	48	20	4	3	9	3	3	5	4	2	17	10	129	120
waarvan uitstroom naar plaatsing in een instelling	12	21	3	1	12	13	2	2	3	2	3	0	1	1	16	6	52	46
waarvan uitstroom zonder reguliere dagbesteding	11	12	1	0	15	6	2	1	3	1	3	6	1	1	3	1	39	28
waarvan uitstroom verhuisd of niet traceerbaar	6	7	0	1	4	0	0	2	3	3	2	0	0	2	2	2	17	17
waarvan uitstroom overige bestemming	4	7	0	1	9	0	0	0	1	2	1	1	0	0	2	1	17	12

Nieuw: jongeren die in schooljaar 2016-2017 het onderwijs verlieten zonder startkwalificatie.

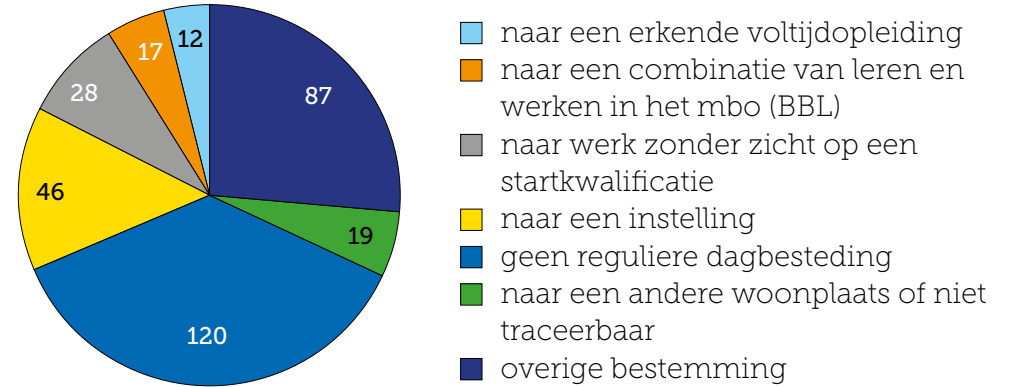
Oud: de jongeren die in een eerder schooljaar het onderwijs verlieten zonder startkwalificatie.

> Jongeren zonder startkwalificatie

RMC

Na het begeleidingstraject

Wat leren de cijfers ons?

Met het overgrote deel van alle leerlingen in onze regio die leerplichtig zijn of die kwalificatieplicht hebben, gaat het gelukkig goed. Is er reden tot 'zorg'? Dan zijn kind of jongere, ouders, school en eventueel jeugdhulp samen goed in staat om actie te ondernemen, vóór er sprake is van ongeoorloofd verzuim.

Leerplicht maakt in elke gemeente lokale afspraken met scholen over de rolverdeling. De rode draad: verzuim zo snel mogelijk signaleren en snel gericht actie ondernemen. Dit werkt goed. Het lukt ons om verzuimcijfers stabiel te houden, terwijl de complexiteit van problemen waarmee leerlingen kampen, toeneemt.

Doelgroepen en hun vragen

De ondersteuningsvragen van leerlingen vragen om maatwerk. Zo heeft een leerling van de Internationale Schakel Klas (ISK)* die verzuimt, een andere benadering nodig dan een jongere die hier is opgegroeid of al langere tijd woont.

Een groep die permanent focus vraagt: de thuiszitters. Met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs hebben wij afspraken gemaakt over het voorkomen en aanpakken van thuiszitten.

In de Stedendriehoek leren we van elkaar en worden we samen steeds beter om leerlingen te helpen om zich goed te ontwikkelen. Met ketenpartners zoeken leerplichtambtenaren naar doeltreffende interventies. Omdat onze doelgroep verandert, moeten deze maatregelen mee-veranderen. Goede samenwerking is daarbij van groot belang.

Verandering doelgroep vsv vraagt om maatwerk

In de groep voortijdig schoolverlaters zien we steeds meer leerlingen met een beperking of ziekte (de voormalige Wajongers), leerlingen uit Internationale Schakel Klassen en leerlingen met een (extra) ondersteuningsbehoefte voor wie de overstap naar het mbo te groot is.

De vsv-cijfers lijken gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar. Toch vragen specifiek deze groepen jongeren in een kwetsbare positie om een andere aanpak. Om ervoor te zorgen dat zij met diploma of baan verder kunnen in onze samenleving, moeten onderwijs, zorg en gemeente elkaar nog intensiever opzoeken. Ook hier geldt: samen op zoek naar een passend antwoord voor iedere jongere.

Vraagstuk privacy belemmert

'Privacy' belemmert ons bij de aanpak van vsv. Wij kunnen vsv'ers pas benaderen als zij daadwerkelijk gemeld zijn als vsv'er. Zoals blijkt uit de RMC-cijfers, lukte het ons daarom slechts met 650 van de in totaal 1196 vsv'ers een intakegesprek te voeren.

Uitwisseling van gegevens van leerlingen die dreigen uit te vallen, blijkt in de praktijk lastig. Niet elke school voelt zich vrij om RMC te benaderen vóórdat een jongere daadwerkelijk uitvalt. Hierdoor komt het nog te vaak voor dat jongeren al een paar maanden thuiszitten voor RMC contact kan leggen.

Ook in de samenwerking met wijkteams, jeugdhulp of zorgverleners is uitwisseling van gegevens lang niet altijd goed geregeld. Hierdoor ontstaat geen totaalbeeld van hoe het met een jongere gaat en mist RMC belangrijke signalen over (dreigende) schooluitval.

'Versleuteld' budget maakt maatwerk lastig

Het geld dat voor jeugd wordt ingezet, is versleuteld in verschillende budgetten. Al is de afspraak dat een jongere centraal staat, toch merken wij in de praktijk dat ketenpartners elkaar steeds opnieuw aankijken: welke organisatie gaat wat betalen? Dit kost veel tijd en energie en maakt snel maatwerk bieden erg lastig. Terwijl dat wél nodig is voor vsv-jongeren. •

* De ISK's geven onderwijs aan nieuwkomers (van twaalf tot achttien jaar) in Nederland.

Leerplicht en RMC: taken, wet- en regelgeving

Meer over leerplicht

Vanaf hun vijfde jaar moeten kinderen in Nederland verplicht naar school. Tot zij zestien zijn, geldt de Leerplichtwet. In de praktijk gaan de meeste kinderen al naar school als zij vier zijn, maar zij zijn dus pas leerplichtig vanaf hun vijfde jaar.

Meer over kwalificatieplicht

Vanaf het schooljaar waarin een jongere zestien wordt, tot zijn/haar achttiende verjaardag, geldt de kwalificatieplicht. Leerlingen van zestien en zeventien jaar moeten onderwijs volgen als zij nog geen startkwalificatie hebben behaald. Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma, of een diploma mbo niveau 2 of hoger. De kwalificatieplicht duurt tot de dag dat de startkwalificatie is behaald, of tot de achttiende verjaardag. De kwalificatieplicht is geregeld in de Leerplichtwet.

Vrijstellingen kwalificatieplicht

Jongeren in het voortgezet speciaal onderwijs (vso) die een uitstroomprofiel dagbesteding of arbeid volgen, hebben geen kwalificatieplicht (in het uitstroomprofiel onderwijs van het vso is dat wel zo). Ook wie zeer moeilijk leert, een verstandelijke en/of fysieke beperking heeft of een getuigschrift of diploma heeft van de praktijkschool, kan vrijgesteld worden van de kwalificatieplicht.

Meer over RMC

Jongeren van 18 tot 23 jaar zónder startkwalificatie, zijn voortijdig schoolverlaters (vsv'ers). Zij vallen niet meer onder de Leerplichtwet, maar wél onder de wetgeving Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). RMC heeft jongeren zonder startkwalificatie in beeld en activeert deze groep om weer terug te gaan naar school. •

Eén doorlopende aanpak voor 5 – 23 jaar

Leerplicht en RMC werken nauw samen om de Leerplichtwet (waarin dus ook kwalificatieplicht is geregeld) en de RMC-Wet te handhaven. Er is dus één doorlopende aanpak van leerplicht (kinderen van 5 tot 18), tot en met bestrijding van voortijdig schoolverlaten (tot 23 jaar).

→ **Meer weten?** www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht

Schoolverzuim in soorten

Is een leerplichtige of een leerling met kwalificatieplicht niet ingeschreven bij een school, dan is dat absoluut verzuim.

Is een leerling wel ingeschreven, maar komt hij niet naar school dan is sprake van relatief verzuim. Verzuimt een leerling in vier weken tijd zestien les- of praktijken, dan is de school verplicht dit te melden bij Leerplicht. Eerder melden is natuurlijk wenselijk. Is een leerling bijvoorbeeld vaak te laat of spijbelt hij of zij regelmatig, dan heet dit signaalverzuim. Zo'n signaal is belangrijk: hoe eerder we in actie komen, hoe beter we relatief verzuim – en daarmee wellicht voortijdig schoolverlaten – kunnen voorkomen.

We kennen nu ook langdurig relatief verzuim. Daarvan is sprake als een leerling die staat ingeschreven bij een school, vier weken lang ongeoorloofd afwezig is.

Verzuimt een leerling zonder toestemming van de schooldirectie/leerplichtambtenaar buiten vastgestelde schoolvakanties, dan heet dit luxeverzuim. •

Actueel in 2016-2017

In ontwikkeling

Monitoringsysteem jongeren in een kwetsbare positie

RMC moet sinds 2016 ook zestien- en zeventienjarige jongeren in een kwetsbare positie monitoren. Het gaat om jongeren in praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, de basisberoepsgerichte leerweg in het vmbo en de Entreeopleiding in het mbo.

Met scholen, organisaties die jongeren helpen bij het vinden van een baan en samenwerkingsverbanden passend onderwijs zetten wij een regionaal monitoringsysteem op. Doel daarvan: jongeren actief volgen en samen goed begeleiden. In Zutphen start hiervoor een pilot. Een belangrijk aandachtspunt is de overdracht van gegevens van de jongeren per 25 mei 2018. Die moeten beschikbaar komen in een afgeschermd, digitale omgeving, voor gemeenten (jeugdwet, participatiewet en AWBZ), onderwijs (samenwerkingsverbanden en mbo) en dagbesteding.

Thuiszitterspact

Sluitende thuiszittersaanpak verplicht

In 2020 zit geen kind langer dan drie maanden thuis zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Dat is het eerste punt uit het Thuiszitterspact dat in juni 2016 werd gesloten tussen onderwijs en overheden. Doel van het pact is een sluitende thuiszittersaanpak. Die aanpak moeten gemeenten en samenwerkingsverbanden samen afspreken en de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht. In de Stedendriehoek waren al afspraken tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden – die worden zo nodig aangepast.

→ *Naar het Thuiszitterspact*

Ferm voor jongeren in de Stedendriehoek

Nieuw regionaal programma vsv

Met vsv-Stedendriehoek hebben wij in 2016 een nieuw regionaal vsv-programma gemaakt, dat wordt uitgevoerd vanuit Ferm. Doel is het aantal nieuwe vsv'ers in de Stedendriehoek terug te dringen van 608 in 2015 naar 480 per jaar in 2020.

Partners van Ferm zijn scholen, gemeenten en instellingen die zich er samen voor inzetten dat jongeren op de juiste plek terecht komen. Wij willen samen uitval voorkomen (preventie) en een sluitend netwerk ontwikkelen voor jongeren in een kwetsbare positie.

De partners van Ferm voeren tal van activiteiten uit via vier maatregelen: aandacht voor onderwijs, aandacht voor overstap, zorg en arbeid.

Uitgangspunten: de jongere staat centraal, is zelf 'eigenaar' en versterking van eigen kracht staat voorop. Partners bieden jongeren in een kwetsbare positie maatwerk en herkennen (dreigende) problemen of uitval vroegtijdig. De aanpak is integraal: één kind, één gezin, één plan, één casusmanager. •

→ *Naar www.ferm-s3h.nl*

Veel uitval?

Samen snel een terugkeerplan maken

Een lactose-intolerantie veroorzaakte bij Ruben het pijnlijke prikkelbare darmsyndroom. Hierdoor moest hij regelmatig verzuimen van school. In het derde jaar vmbo kwam Ruben zelfs helemaal thuis te zitten. Ondersteuningscoördinator Arjan Wissink van Sprengeloo maakte met moeder Karin, Leerplicht en de schoolarts een plan om Ruben stap voor stap weer naar school te krijgen.

Eerst het goede nieuws. Het gaat heel goed met Ruben. Hij zit in zijn examenjaar, verdiept zich in vervolgoopleidingen om uiteindelijk cameraman te worden en zijn medicatie helpt. Dat zag er afgelopen schooljaar wel even anders uit ... "We hadden grote zorgen om Ruben", zegt Arjan. Die hadden zijn ouders natuurlijk ook. Eenmaal op het juiste spoor bij de kinderarts, duurde het namelijk nog een paar maanden voor de mix van dieet, medicijnen en pijnhanteringsbegeleiding echt aansloeg.

Snel actie

"We waren blij dat school snel actie ondernam", vertelt moeder Karin. Er kwam een duidelijk plan met afspraken. Ruben kwam zo mogelijk toch een paar uurtjes naar school, naar het Expertisepunt. Vanuit hier biedt Sprengeloo leerlingen met een ondersteuningsbehoefte maatwerk. Taxivervoer werd geregeld tot Ruben weer in staat was om zelf naar school te fietsen. Vrijwilligers van Stichting Onderwijs aan Zieke Kinderen Apeldoorn kwamen twee keer per week naar Ruben om hem thuis les te geven; Arjan zorgde dat schoolwerk paraat was. En in het Expertisepunt maakte Ruben de noodzakelijke toetsen.

Sporten

Ruben kreeg via Leerplicht ook een sportaanbod. "Zijn persoonlijke trainer bouwde dat op van een klein blokje om naar nu meerdere keren trainen per week", vertelt Karin. "Ook dat deed Ruben heel erg goed. Hij kreeg er weer structuur en zelfvertrouwen door en kwam letterlijk in beweging." Het is Ruben dankzij zijn motivatie gelukt om met wat extra opdrachten met zijn vrienden mee naar het examenjaar te gaan. Natuurlijk: de goede samenwerking tussen alle betrokkenen én ouders hielp. Maar uiteindelijk deed Ruben het vooral zèlf. Arjan: "Hij heeft een enorme strijd geleverd." •

Aanpak thuiszitters Apeldoorn

In Apeldoorn denkt Leerplicht steeds meer preventief mee om (verder) verzuim en schooluitval te voorkomen en is regisseur van de thuiszittersaanpak. Voor schooljaar 2017-2018 is afgesproken dat iedere thuiszittende leerling binnen vier weken bekend is bij Leerplicht en het samenwerkingsverband passend onderwijs. Dat is dus vóór hij of zij 'officieel' thuiszitter is. Na grondige analyse volgt uiterlijk binnen zes weken een passend plan van aanpak. Daarin staat wat school biedt of via welke route een leerling terugkeert naar onderwijs.

Leerplicht nu onderdeel van Team voor Elkaar

Al twee jaar kent Brummen Team voor Elkaar, dat vragen over zorg, welzijn, jeugd, werk en inkomen beantwoordt. Het team houdt in diverse wijken inloopsprekuren en heeft de thuisbasis in het gemeentehuis. Sinds begin 2017 is ook leerplichtambtenaar Ayse Bolat onderdeel van dit team.

Jeugdconsulent Hanjo Verbrugge ziet voordelen in de uitbreiding van Team voor Elkaar met Leerplicht. "We werkten natuurlijk al samen met Ayse, maar nu zij onderdeel is van het team zijn de lijntjes nog korter. Je kunt elkaar even snel iets vragen of samen afstemmen."

En dat is precies de bedoeling, wil je preventief en vanuit één aanpak werken. "Het is zó belangrijk dat scholen verzuim op tijd melden", onderstreept Ayse, "dan kan Team voor Elkaar snel in actie komen. Achter verzuim zit vrijwel altijd een verhaal: spijbelen is zelden alleen maar spijbelen."

Informatie delen

Ayse schuift als teamlid aan bij het 'jeugdoverleg'. Hier worden kinderen of jongeren besproken die extra ondersteuning nodig hebben. Zo weten alle collega's snel wie al betrokken is, ontstaat een compleet beeld en kan de best passende zorg worden geboden. Team voor Elkaar is onderdeel van de ondersteuningsoverleggen op de basisscholen.

"Doordat we meer delen hebben we jeugd eerder in beeld", merkt Ayse. Daarbij is 'privacy' soms een gespreksonderwerp dat extra aandacht vraagt. Welke informatie kun je wel of niet delen? Zo kan Ayse pas na een verzuimmelding informatie opvragen, terwijl dat ervoor soms al wenselijk is. Aan de andere kant: dat je vanuit je eigen rol je beroepscode hebt, houd je ook bewust van je rol, denkt Hanjo.

Maatwerk voor best passende zorg

In elke situatie is het opnieuw afstemmen. Soms is een stok achter de deur nodig en geeft Ayse als leerplichtambtenaar meteen héél duidelijk aan wat de kaders van de wet zijn. Soms is het beter om eerst in te zetten op jeugdhulp, of is een gezamenlijk gesprek met een leerling de beste route.

"Ons uitgangspunt is: wat is het best passend voor dit kind of deze jongere en zijn gezin?", vat Hanjo samen. Wat dat betreft zitten de teamleden op één lijn: de strafrechtelijke aanpak van schoolverzuim is echt het allerlaatste redmiddel. •

Op 9 en 15 november 2017 organiseerden gemeente Brummen en samenwerkingsverband IJssel | Berkel primair onderwijs twee kick-offbijeenkomsten rondom het thema elk kind een mooi mens en wat dit betekent voor alle samenwerkingspartners in Brummen (ouders, onderwijs en jeugdhulporganisaties). Ook Team voor Elkaar presenteerde zich hier.

Deelnemers brachten hun voornemens in kaart: wat willen zij vanuit hun eigen rol doen om opgroeiende kinderen de beste kansen te bieden? Dit thema staat ook op de agenda's van schooldirecties en het netwerk van intern begeleiders. Eén belangrijk thema sprong eruit: kindgesprekken. Meer in gesprek mét kinderen dan óver kinderen. Benieuwd naar het vervolg?

Blijf bij via samenscholenbrummen.wordpress.com.

BAS-gesprekken: focus op verzuimpreventie

Optreden bij ongeoorloofd verzuim: dat is de taak van Leerplicht. In Deventer willen we een proces-verbaal of een Halt-straft voorkomen en kennen we preventieve verzuimgesprekken. Hoe zit dat?

Bewust Aanwezig op School – kortweg BAS. Zo heten de preventieve verzuimgesprekken die leerplichtambtenaren voeren in het voortgezet onderwijs. Leerlingen die regelmatig te laat komen en/of lessen verzuimen, worden hiervoor met hun ouders uitgenodigd.

De ambtenaar legt dan de Leerplichtwet uit en benadrukt dat je in overtreding bent als je te laat komt of spijbelt en wat er gebeurt als dit gedrag doorgaat. Dit maakt meestal indruk.

De winst: leerlingen die veel verzuimen zijn beter in beeld, afspraken met leerling en ouders zijn snel gemaakt én het verzuim daalt. Is er meer aan de hand, dan kijken we naar extra ondersteuning of (jeugd) hulp. Scholen ervaren de BAS-gesprekken en de adviserende rol van Leerplicht als een belangrijke meerwaarde voor leerlingen. •

Leerplicht nauw betrokken bij verzuimaanpak Jade College

Leerplicht is een belangrijke schakel in de verzuimaanpak van het Jade College in Deventer. Deze school verzorgt onderwijs aan alleenstaande minderjarige asielzoekers en kinderen van vluchtelingen die (nog) niet in het reguliere onderwijs terecht kunnen. Afhankelijk van de status en het niveau van de leerling, biedt Jade College onderwijs op maat. Leerlingen ontwikkelen kennis en (praktische) vaardigheden die zij overal ter wereld kunnen gebruiken - of bereidt ze voor op regulier onderwijs in Nederland.

Veel leerlingen kampen met spanningen, slapeloosheid of worden belemmerd door traumatische ervaringen. Is sprake van verzuim, dan vraagt dit om een specifieke benadering en veel geduld, maar ook om consequent omgaan met regels en afspraken. Samen met de voogdijvereniging voor alleenstaande asielzoekerskinderen en de school bieden we maatwerk om ervoor te zorgen dat ook deze leerlingen onderwijs kunnen volgen. •

Stap voor stap weer terug naar school

Leve het caseteam, vindt moeder Cindy. "Dat was er voor mij en mijn gezin op het goede moment." Na roerige jaren gaat het weer goed met de familie. Oók met zoon Davey, die door alle problemen in het gezin thuis kwam te zitten.

In het caseteam in Epe werken professionals van diverse hulporganisaties samen om gezinnen met complexe problemen te ondersteunen. Die hulp was een aantal jaren geleden hard nodig, vertelt Cindy. Er speelden diverse, ingewikkelde kwesties. Omdat Davey zich verantwoordelijk voelde voor het welzijn van zijn moeder, bleef hij vaker thuis en werd de weg terug naar school steeds lastiger.

Duidelijke afspraken

"Alice (de leerplichtambtenaar, red.) heeft ons goed geholpen en is ook op school gaan praten", vertelt Cindy. Ze maakte ook duidelijke afspraken met Davey en die stok achter de deur hielp. Stap voor stap bouwde hij zijn schoolgang weer op en ook thuis ging het gelukkig weer steeds beter.

Davey: "Ik ben op school ook geholpen door mijn mentor en de leerlingbegeleider. Alice motiveerde mij om 's ochtends te gaan en pakte me soms een beetje aan, maar dat was wel goed." Zat Davey ergens mee, dan kon hij aan de bel trekken en een afspraak maken.

Op de goede weg

Uiteindelijk lukte het Davey zelfs om in korte tijd twee vmbo-diploma's te halen. "Nu doe ik een bouwopleiding bij Bouwmensen Apeldoorn. Ik wil architect worden en heb dus nog wel even te gaan." Onlangs was er een evaluatie met het caseteam. Daar kon Cindy trots melden dat het gezin het mede dankzij alle hulp weer op de rit heeft. "We zijn echt gelukkig."

→ In het caseteam schakelde de leerplichtambtenaar ook met andere partners. Zo kregen Davey en het gezin onder meer ondersteuning vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin. Cindy kreeg bijvoorbeeld tips om Davey te motiveren om naar school te gaan. •

Leerplicht Lochem: handhaving met zorg

Anja te Luggenhorst en Carla Kaslander werken in Lochem als leerplichtambtenaar en zij handhaven de wet met zorg.

Anja en Carla zien toe op naleving van de Leerplichtwet: ieder kind moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen in het onderwijs. Zijn er problemen met naar school gaan, dan zoeken zij samen met de leerling, ouders en school naar een oplossing.

"Er zijn veel zaken die het leven van jongeren beïnvloeden", merkt Anja in de praktijk. "Het is soms lastig voor ze om het nut en doel van een diploma voor ogen te houden. Wij wegen dan steeds af: benader je zo'n situatie vanuit 'zorg' of ga je voor een stevige aanpak? Ik noem het: handhaven met zorg."

"Het is zo belangrijk om voortijdig schoolverlaten te voorkomen", vult Carla aan. Dus is het zoeken naar een passend traject in het onderwijs zodat een kind minder spijbelt. Uitzicht geven op de toekomst is de grootste uitdaging. Anja: "Met alle betrokken partijen proberen we manieren te vinden om leerlingen te motiveren om aan hun toekomst te werken. Het liefst met een diploma, zodat ze uiteindelijk met of zonder begeleiding zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien."

Hoe kunnen kinderen nog beter geholpen worden? Goed luisteren is een antwoord. "Dat geldt voor ouders, leerkrachten, hulpverleners en voor ons als leerplichtambtenaar", vindt Anja. "Het is soms verleidelijk om de ideale weg uit te stippelen voor een kind, maar vraag je liever af: waar word je gelukkig van? Niets helpt beter dan samen optrekken in plaats van tegenover elkaar staan en bepalen wat goed is voor het kind." •

Dit artikel is een bewerking van een artikel dat eerder verscheen in de Berkelbode.

Korte lijntjes Leerplicht en Team Jeugd

In Olst-Wijhe weten jeugdconsulent Saskia Postel en leerplichtambtenaar Eddy Alferink elkaar steeds beter te vinden. Vanuit hun eigen rol kijken zij samen welke aanpak het beste is voor verzuimende leerlingen met een ondersteuningsvraag.

Op veel vragen over opvoeden en opgroeien kan het Centrum voor Jeugd en Gezin ouders in Olst-Wijhe prima antwoord geven. Is meer aan de hand, dan komen de jeugdconsulenten van Team Jeugd van de gemeente in beeld. In veel situaties speelt dan ook schoolverzuim een rol.

Steeds complexer

"We hebben met steeds complexere situaties te maken", vertelt Saskia. "Bij schoolverzuim is vrijwel altijd méér aan de hand", signaleert ook Eddy. Dus zoeken Saskia en Eddy elkaar intensiever op.

In de ene situatie neemt Team Jeugd eerst actie om iets in beweging te krijgen, een andere keer is de stok achter de deur van de Leerplichtwet helpend, of is een gezamenlijke afspraak met leerling en ouders een optie. De centrale vraag in elk overleg: wat is hier nú nodig voor dit kind of deze jongere?

Saskia: "Nu ik sinds twee jaar in het gemeentehuis zit en we elkaar goed kennen, is overleggen makkelijker geworden. We staan meer open voor elkaars argumenten."

Verbeterkansen: preventiever werken

Saskia ziet voor de nabije toekomst kansen om met alle betrokken jeugdpartners nog meer in te zetten op preventie. "Door vanuit één gezamenlijke visie te werken, kunnen we signalen sneller oppakken." Wat haar betreft mag ook Leerplicht soms eerder betrokken zijn. "Nu kan Eddy pas ingrijpen als er een melding is, terwijl je er soms eerder bij wilt zijn." "Hoe eerder een school meldt, hoe beter het is", reageert Eddy. "Ik sta niet meteen klaar om een bon te schrijven, maar kan ook meedenken over de beste aanpak. Uitleggen hoe de Leerplichtwet in elkaar zit is soms een breekijzer om duidelijk te maken dat er echt iets moet gebeuren." •

Preventief werken: schoolmaatschappelijk werker helpt

Leerplichtambtenaar Julia Sahuleka van de gemeente Voorst en ondersteuningscoördinator Annet Scholten van AOC Oost in Twello weten elkaar snel te vinden als een leerling verzuimt. Is meer ondersteuning nodig, dan is ook de schoolmaatschappelijk werker paraat.

Gemeente Voorst investeerde afgelopen jaar in een pilot schoolmaatschappelijk werk op het Veluws College en AOC Oost in Twello. Doel: verzuim en verergering van problemen voorkomen. Annet en Julia zijn er blij mee. Zij zien dat verzuimende leerlingen vaak problemen 'thuis' hebben. Denk aan een scheiding. "Bij verzuim is meestal méér aan de hand", onderstreept Julia.

Laagdrempelig

Zijn er signalen dat het niet goed gaat met een leerling? Dan kijken het interne ondersteuningsteam en het kernteam – waar naast Annet en Julia ook jeugdhulp en de jeugdarts aanschuiven – naar de beste aanpak. Leerlingen die extra begeleiding nodig hebben, kunnen in de school bijvoorbeeld terecht in het Expertisepunt. "Als school bieden wij geen professionele hulpverlening. Daarom proberen we zo nodig snel de brug naar jeugdhulp te maken", vertelt Annet.

Hier speelt de schoolmaatschappelijk werker een belangrijke rol. Zij helpt een leerling in een paar gesprekken op weg, of verwijst door naar de juiste hulp. "Doordat zij in de school werkt, is zo'n gesprek laagdrempelig voor leerlingen", merkt Annet. "En zij kent het Centrum voor Jeugd en Gezin goed, waardoor leerlingen meteen op de goede plek komen als dat nodig is. Heel waardevol."

Regie bij de leerling

Ook de spreekuren die Julia in AOC Oost houdt, werken preventief. "Soms moeten leerlingen die regelmatig te laat komen of verzuimen even duidelijkheid hebben over wat kan en niet kan", licht de leerplichtambtenaar toe. Ook ouders ontdekken door deze spreekuren dat school en Leerplicht het verzuimprotocol heel serieus nemen. "Voor pubers is weten waar je aan toe bent soms erg fijn", beaamt Annet. "Die ándere kant bieden we ook, als een leerling extra ondersteuning nodig heeft. We proberen de regie bij de leerling zelf te leggen en vragen: wat heb jij nodig om ervoor te zorgen dat het goed gaat?" •

2GetThere hielp Elisha verder (en aan een diploma)

Elisha was de eerste jongere die jongerencoach Robin van 2GetThere mocht begeleiden. Ze is "heel trots" op Elisha.

Robin Woestenenk liep in haar jeugd vast en had regelmatig contact met Leerplicht. "Ik paste niet goed in het systeem", constateert ze, inmiddels 27 jaar. "Ik was opstandig en kon lastig met autoriteit omgaan."

Na jaren baantjes 'hoppen' vond Robin haar weg, ging fanatiek kickboksen en behaalde haar diploma Sport, gezondheid en management. Al die ervaringen gebruikt Robin nu als jongerencoach voor 2GetThere in Zutphen.

Zomer 2016 ging op verzoek van de gemeenteraad 2GetThere van start in Zutphen. Doel is dat getrainde jongerencoaches jaarlijks 75 jongeren begeleiden, waarvan 60 procent binnen een jaar uitstroomt naar school of werk. Van 1 juli 2016 tot 1 juli 2017 begeleidde 2GetThere 98 jongeren. Een kwart daarvan werd doorverwezen door Leerplicht en het merendeel vond de weg (terug) naar school of een baan. Het project bestaat sinds 2010 en draait inmiddels in binnen- en buitenland.

Afgelopen jaar bracht de leerplichtambtenaar haar in contact met Elisha (18). "Ik zat niet goed in mijn vel", vertelt die openhartig. Ze had het niet naar haar zin in haar woongroep en ook haar opleiding beviel haar niet.

Na een gesprek met haar begeleider, de leerplichtambtenaar en Robin ging Elisha toch aan de slag met een plan: dat diploma moest er komen. Zes weken lang haalde Robin haar elke ochtend op en liep mee naar school. Een fijne steun in de rug. Ook bemiddelde Robin bij een stage en dat werd een positieve leer- en werkervaring voor Elisha. Het diploma is inmiddels binnen en – minstens zo belangrijk – Elisha zit veel beter in haar vel. Ze woont begeleid op een fijne plek in Apeldoorn en doet vrijwilligerswerk. "Komend schooljaar begin ik met de mavo. Ik wil graag iets gaan doen in psychologie of op juridisch gebied. Door de gesprekken met Robin weet ik dat het mogelijk is. Ze kwam voor mij op en ging ook mee naar gesprekken met de leerplichtambtenaar. Die was heel begripvol en heeft het nooit opgegeven." •

Leerplicht en CJG zoeken elkaar intensiever op

Elkaar snel opzoeken is belangrijk om leerlingen en hun gezin de juiste hulp te bieden én ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van kinderen en jongeren door blijft gaan.

Eigenlijk zou Leerplicht er ook nog bij moeten, in het pand van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in Zutphen. Het is dat ze al uit hun jasje groeien ... "Het is fijn om ketenpartners om je heen te hebben", zegt gedragsdeskundige Rosanne Bartels. Elkaar kennen werkt snel en vooral preventief.

Jeugdconsulent Rick Dietz: "We zijn laagdrempelig bereikbaar en werken aan onze zichtbaarheid bij onder meer scholen, wijkteams en huisartsen." Niet voor niets: hoe eerder CJG gevonden wordt, hoe beter. Tijdig de juiste jeugdhulp inzetten – met ketenpartners – voorkomt dat problemen verergeren en 'zwaardere' zorg nodig is.

Wat is de juiste hulp?

Met ouders brengt CJG de hulpvraag van kind en gezin in kaart en kijkt daarbij naar alle levensgebieden. Het antwoord staat in het gezinsplan, waarin staat wat een passende oplossing is voor de hulpvraag. "Leerplicht is dan soms al in beeld", vertelt Rosanne. Ook andersom geldt: na een verzuimmelding zoekt Leerplicht contact met CJG om te checken of een leerling daar bekend is. Dat gebeurt natuurlijk vanuit ieders specifieke rol, waarbij jeugdhulp en Leerplicht elkaar kunnen versterken.

"Ieder kind heeft recht op onderwijs. Naast passende hulp is ook naar schoolgaan van groot belang voor de ontwikkeling van een kind", vindt de gedragskundige. "Hoe brengen wij de ontwikkeling weer op gang?" "Als het spijbelen niet stopt, kan handhaving een stok achter de deur zijn", merkt Rick.

Kennis delen?

Omgekeerd kan CJG ook kennis brengen naar leerplicht: hoe signaleer je nu wanneer een leerling welke hulp nodig heeft? Leren van elkaar staat daarom centraal tijdens het maandelijkse casuïstiekoverleg met ketenpartners. "De samenwerking tussen CJG en Leerplicht is al heel goed", constateert Rosanne. "Iedereen zet zich ten volle in. Toch kunnen we allebei nóg eerder bij elkaar aan de bel trekken." •

→ CJG en Leerplicht treffen elkaar ook bij het overleg met het samenwerkingsverband passend onderwijs, het Onderwijs Zorg Centrum en GGD en binnenkort start een thuiszittersoverleg, omdat juist deze groep lastig is te bereiken en specifieke focus vraagt.

